

LÄRORIK

Tidskrift för pedagogisk utveckling inom förskola och grundskola

Linköping
Där idéer blir verklighet

”När jag
blir stor...”

Framgångsfaktorer
för unga nyanlända

Bättre start i förskolan

Bra välkomst i rask takt

Plats för mamma och pappa

8

6

12

Innehåll

- 3** När Ahmed fattade ...
- 5** För bästa möjliga mottagande
- 6** Blixtsnabb omställning på Harvestadsskolan
- 8** Processtödjare. Ett lyft för barnens språkutveckling i förskolan
- 11** "En skola att längta till"
- 12** Familjeklass. Föräldrar, barn och pedagoger i lovande samarbete
- 14** På vetenskaplig grund?
- 16** Försöksballongen – notiser

LÄRORIK NR 3 • 2017

En skrift för pedagogisk utveckling inom förskola, grundskola och fritidshem i Linköpings kommun

Utgivare: Utbildningskontoret, Linköpings kommun

Redaktionsråd: Elisabeth Fridsäll-Emilsson, Kathrin Hansson, Ingela Hultin Sabel, Lennart Lundwall, Mark Olson, Elisabeth Stärner, Eva Torenfält Karlsson

Redaktör: Lennart Lundwall

Ansvarig utgivare: Christel Horsak

e-post: larorik@linkoping.se

Skribenter: Bulle Davidsson, Zandra Erikshed, Johan Sievers, Christel Valsinger

Omslagsbild, sid 3,4,15,16: Shutterstock

Form och grafiskt original: Mark Olson

Tryck: Ringqvist Tryckeri AB, Norrköping

ISSN 2001-1253

Barnens gummistövar på rad i väntan på nya gemensamma äventyr i fria luften på förskolan Ljuspunkten .

Stora kliv mot nytt liv

Idet här numret av Lärarik finns det många berättelser om hur vi på olika sätt arbetar för att de barn och elever som nyligen kommit till Sverige ska få det stöd de behöver för att komma vidare i livet.

Det ställer stora krav på oss som är ansvariga för dessa barns utbildning; pedagoger, förskolechefer, rektorer och alla vi som finns till som stöd till vår verksamhet. Vi behöver arbeta med vår värdegrund, vårt förhållningssätt, vår undervisning och vår kultur för att kunna möta barn och elever som kommer från andra delar av världen, där man kanske har andra förhållningssätt till utbildning och andra sätt att undervisa. Det är bara sig själv man kan förändra.

I Linköping har vi byggt upp en mottagningsenhet för nyanlända som ligger i framkant i Sverige. Många kommuner har besökt mottagningsenheten Adjunkten och är imponerade av den mottagning av nyanlända elever som sker där. Kartläggning av elevernas kunskaper påbörjas, elever introduceras i samhället genom sociala aktiviteter och kontakter knyts med den skola där eleven sedan ska ha sin skolgång. Många barn/ungdomar har traumatiska upplevelser med sig och behöver stöd och hjälp för att bearbeta dessa.

Många skolor fick 2016 ta emot nyanlända elever, då flyktingströmmen var som störst. Tidigare har nyanlända placerats på några få skolor i de bostadsområden de haft sin bostad men nu har flertalet skolor fått nyanlända elever i sina grupper. Några av dessa skolor kan ni läsa om längre fram i tidningen.

Linköping ingår i ett nätverk tillsammans med andra kommuner med fokus på nyanländas lärande. Det nätverket anordnar här i Linköping konferensen "Stora kliv mot nytt liv". Det är en spridningskonferens där syftet är att lära av varandras goda arbete kring nyanländas lärande.

I vårt arbete med organisation, förhållningssätt och kultur behöver vi lyfta våra olikheter, se dessa som en tillgång för att gemensamt utveckla vår verksamhet.

Vi kan bara göra det på ett sätt – tillsammans!

Christel Horsak

Skolchef

När Ahmed fattade...

Om skolkultur för skolframgång

”Fattar du”, säger Ahmed, ”jag fattade så jag fattade att jag kunde fatta”. Det är så han förklarar att han numera både kan och vill lära sig saker i skolan. En elev kan alltså behöva lära sig så att hen lär sig att hen kan lära sig.

Ahmed är sjutton år och arbetar fokuserat med att vinna den behörighet han inte fick med sig från grundskolan. För då struntade han i det mesta. Inte bara i skolan utan också i sin familj. Men något har hänt. Ahmed har blivit den elev han alltid velat vara. ”Jag går till skolan varje dag”, säger han, och fortsätter: ”Jag kommer i rätt tid och jag har med mig allt jag behöver”. ”Du vet”, lägger han till, ”du måste ta ansvar för ditt liv och du måste jobba. För om du inte räknar matte eller skriver de engelska orden, hur ska du då lära dig?” ”Du ser”, lägger han till, och skrattar, ”jag har mognat” och ”jag är ett föredöme nu, för min skola, för mina föräldrar, för mina syskon, för mina vänner”. Och han hinner inte mer än att lämna skolan förrän, som han säger, ”jag längtar dit, fattar du, direkt, jag längtar dit.”

I framtiden vill Ahmed ha ett bra yrke. Han vet inte riktigt vilket, men han vill ha ett jobb där man mår bra för att man

” Han hinner inte mer än att lämna skolan förrän, som han säger, ”jag längtar dit”.

gör bra saker för andra. ”Kanske polis, kanske ambulans”. Jag frågar honom om han kan tänka sig att bli lärare. ”Du vet”, säger han och skrattar igen, ”jag kan knappt säga det, jag, lärare, hmm, det är ett mycket viktigt jobb, man måste vara bra då. Men jag ska bli bra, en bra människa, en vanlig god människa. Men lärare? Vem vet? Jag ska bli bra först, och mina lärare säger att jag kan bli bra på kunskaper och sånt om jag pluggar.”

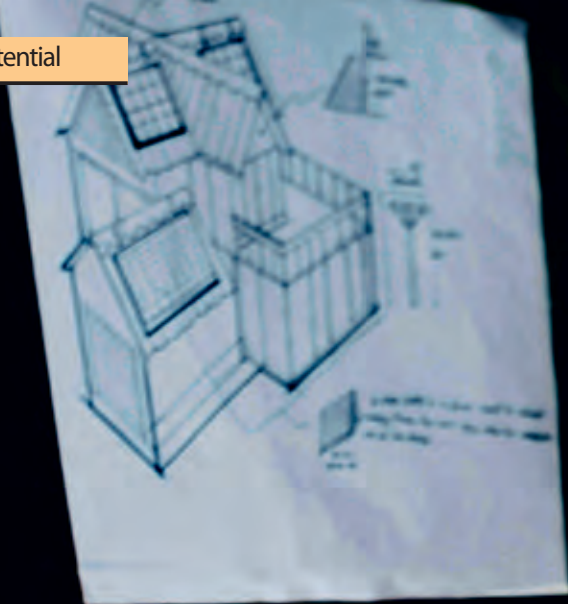
”När jag mötte lärarna här”, förklarar Ahmed, och menar gymnasiet, ”då jag kände direkt att dom ville vara med mig, dom gillade mig, dom sa att jag kunde

om jag pluggade och dom skulle inte ge upp. Dom var ganska jobbiga men bra”. ”Och du vet”, säger han och skrattar glatt ironiskt, ”ingen hade fixat Ahmed innan”.

Aishas experiment

”I sjuan, åttan och nian och så”, säger Aisha, ”jag var i skolan, men jag gick inte mycket på timmarna”. ”Vi tyckte vi var coola”, förklarar hon, ”men det var inte bra. Alltså, det var bra för stunden, för det kändes bra då, men om du tänker efter, de var inte bra. Inte för stunden heller”.

När Aisha började gymnasiet hade hon bestämt sig för att våga satsa på skolan. Hon skulle gå dit varje dag. Hon skulle lyssna på lärare. Hon skulle plugga. ”Du vet, säger hon, ”dom flesta lärare är bra om man lyssnar på dom och är en bra elev. Om du inte är en bra elev, då är det svårt att lära sig”. Men på matten skulle hon inte gå. I alla fall inte i början. För då skulle hon misslyckas, och ”bli ▶

”De flesta lärare är bra om man lyssnar på dom och är en bra elev. Om du inte är en bra elev, då är det svårt att lära sig.”

▶ helt knäckt och så och kanske ge upp”. Det var då hon fick höra att det svåraste på Omvårdnadsprogrammet var ett ämne som hette ”medicin”. Egentligen var hon inte behörig för det programmet, men eftersom hon hade några betyg skulle hon få börja där och samtidigt försöka läsa ifatt. Det skulle vara praktik också. ”Man skulle lära sig mycket”, förklarar hon, ”genom att vara på ett sjukhus och så”.

”Ska du låta bli att gå på medicin också då? undrar jag när vi träffas vid terminsstarten. Nej, hon hade tänkt på detta och hade en idé. ”För ingen har ju läst medicin innan”, förklarar hon, ”och då är ju alla ’idioter’, förstår du?”. Vad hon menar är alltså att om ingen har läst ett ämne, så är det ingen som kan det. Och då kan man utsätta sig själv för ett experiment. ”För om du går dit och verkligen pluggar, då kan du se om du kan.” Så hon gick på alla lektioner, lyssnade, antecknade, ja, till och med frågade. När första provet kom fick hon näst högsta betyg. Med ett plus. Hon sprang hem till sin pappa, som sa, ”Min älskade dotter jag visste att du kan om du pluggar”.

”Jag mår mycket bättre nu”, säger Aisha, ”och min familj är glad”. ”Också mamma förstår”, säger hon, ”att det är bättre att plugga först och skaffa barn sedan”. Skrattande tillägger hon: ”Mamma får typ panik ibland. För hon tror inte att hon ska få barn barn innan hon dör”.

” **Båda har utvecklat** en lärande identitet. De tror på betydelsen av att vara en elev som är i skolan och bejakar skolarbete.

Också Aisha har lärt sig så att hon förstår att hon kan lära sig.

En lärande identitet

Både Ahmed och Aisha har utvecklat en lärande identitet. De tror på betydelsen av att vara en elev som är i skolan och bejakar skolarbete, vilket genererar lärande. Och när tro, praktik och lärande har blivit en för given tagen tanke och känsla i deras självförståelse har deras lärande identitet blivit till levd normalitet – för skolframgång. För, som sagt, de fattar nu, så att de fattar att de kan fatta. Och då mår man bättre. För det känns som om framtiden redan är här. I alla fall som möjlighet.

Vad kan en skola göra för att öka sannolikheten för att fler elever ska bevara, vinna eller återerövra en lärande identitet. Här är några avgörande svar:

- Se alla elever **som resurser**
- **Tro på att alla** elever kan lära sig

- Bevisa genom **skicklig undervisning** att det är sant
- Ha **tydliga kunskapsmål**
- **Uppmuntra alla** elever i deras lärande
- **Utmana** dem utifrån var de befinner sig
- Lär elever att **lärande också kräver** elevers koncentration, arbete och uthållighet
- **Erkänn eleven** så att hen som individ känner sig förstådd, betydelsefull och tillhörig
- **Var empatisk och lyhörd** men med vuxenauktoritet
- Betona värdet och vikten av att **elever behandlar varandra med respekt**
- **Ge alla rätten att tala** om sina upplevelser och erfarenheter, särskilt när det gäller undervisning och lärande
- **Bejaka enhet-i-olikhet**. Endast genom att vara överens om att man får vara olika är det möjligt att vara det och må bra
- **Uppmuntra diskussioner** för lärande i klassrummet
- **Var en aktiv lärare** i klassrummet
- Tala om **utbildning** och skolarbete som **det mest intressanta**, roligaste och naturliga som finns.

KORTINTERVJU:

Andreas Persson, verksamhetschef på Adjunkten

För bästa möjliga mottagande

Linköpings kommun har förlagt all mottagning av nyanlända grundskolebarn till en central enhet, mottagningsenheten Adjunkten. Likvärdigt mottagande, noggrann dokumentation och en välfungerande överlämning till skolorna är några av framgångsfaktorerna.

Till Adjunkten kommer alla nyanlända barn för att under åtta veckor få en introduktion till allt som är nytt: Landet, språket, skolan och staden Linköping. Några har kommit som flyktingar alldeles nyligen, andra är barn till arbetskraftsinvandrare som ska arbeta några år i Linköping.

En elev räknas som nyanländ upp till fyra år efter att hen börjat skolan i Sverige

– En växande grupp är barn i familjer som blivit kommunplacerade i Linköping, och som kanske gått i skolan i flera år någon annanstans i Sverige. Men eftersom de är nya i Linköping får de komma till oss först, säger **Andreas Persson**, verksamhetschef på Adjunkten.

På Adjunkten möter de en vardag som liknar skolans, med lektioner, raster och lunch i matsalen. Tillsammans med sina föräldrar får de information om hur skolan fungerar och vad som förväntas av dem.

– De får möjlighet att landa och mjukstarta här. Här får de göra misstag och ställa alla frågor, säger Andreas Persson.

Eleverna får också samhällsintroduktion med besök på bland annat Stadsbiblioteket och Vidingsjö motionsgård. Målet är att barnen ska lära sig lite om hur samhället fungerar och känna sig trygga i sin nya hemstad.

Samtidigt sker en kartläggning av deras bakgrund och kunskaper enligt Skolverkets direktiv. Kartläggningen har fokus på elevernas kunskaper och förmågor. När de lämnar Adjunkten efter åtta veckor lämnas all dokumentation över till den mottagande skolan i ett personligt möte.

– Det är viktigt att inte tappa information på vägen, då är ju arbetet ogjort, säger Andreas Persson.

Han tycker att arbetssättet fungerar väl och har många fördelar. Bland framgångsfaktorerna finns ett likvärdigt mottagande, ett gott samarbete med skolor och processtödare, och att personalen på Adjunkten utvecklar en spetskompetens vad gäller kartläggningar.

Adjunkten startades 2014 och tar emot 400-500 barn per år. I höst ska man försöka råda bot på ett återkommande problem:

– Nyanlända barn får ofta komma till oss inom en vecka medan deras föräldrar får vänta betydligt längre för att få en introduktion till vårt samhälle. Föräldrarna hamnar på efterkälken, och det är ett bekymmer, säger Andreas Persson.

Tillsammans med kommunens samhällscoordinatorer ska man prova att arrangera möten för samhällsintroduktion där både barnen och deras föräldrar deltar.

– Att få med föräldrarna på tåget är nog den största framgångsfaktorn av alla när man arbetar med nyanlända barn, säger han.

Johan Sievers

- **Bevisa genom ditt agerande** med andra vuxna på skolan att allt detta är sant i praktiken.

Tillsammans, som en sammanhållen kraft, utgör dessa svar en aktiverande skolkultur för skolframgång. För alla elever! Och vuxna! Oavsett hur vi väljer att kategorisera dem: ålder, kön, klass, utbildningsbakgrund, sexualitet, etnicitet, bostadsområde. Dessa faktorer är inte utan mening och betydelse, men vi måste förstå och bemöta dem så att de inte hindrar utan möjliggör undervisning som blir till lärande. I detta har vuxna ett större ansvar än eleverna. För de senares möjlighet till frihet och utveckling står i starkt beroendeförhållande till vuxna, som tillsammans bygger en aktiverande skolkultur. Som verkar som både förnuft och känsla. För förnuftet har känslans inlevelse. Och känslan förnuftets skärpa. Visst är det så? ■

Mats Trondman

Professor i kultursociologi
Linnéuniversitetet, Växjö

Foto: Lennart Lundvall

// **Barnen** får möjlighet att landa och mjukstarta här.

Blixtsnabb omställning på Harvestadsskolan för att välkomna tjugo nyanlända barn

I våras fick Harvestadsskolan besked om att de med kort varsel skulle få 20 nyanlända elever. De skapade snabbt en organisation för de nya barnen och anställde en person som talade deras modersmål.

Harvestadsskolan öppnade 2015 och är ljus och modern. Här går 340 elever f-6, och skolan har växt så snabbt att man redan håller på att projektera för att bygga ännu en.

I april fick rektor **Jenny Linde** mejl från kommunens mottagningsenhet Adjunkten om att Harvestadsskolan inom 4-5 veckor skulle ta emot ett antal nyanlända elever. Det var en helt ny uppgift för skolan.

– **Vi kontaktade Adjunkten** och sade att vi behövde stöd och kunskap för att lösa uppgiften. De ställde upp vilket var mycket värdefullt för oss, säger Jenny Linde.

Forskning visar att det bästa för yngre barn är att gå rakt in i sin nya klass, även om språkkunskaperna inte räcker för att följa undervisningen fullt ut. Därför valde man att göra så på Harvestadsskolan.

Jenny Linde och hennes kollegor insåg

” **Vi kontaktade Adjunkten. Vi behövde deras stöd.**

tidigt att de behövde en person som behärskade barnens modersmål. På kort tid rekryterades **Sahar Alsabbah** som har barnskötarutbildning och kom att bli en nyckelperson i arbetet med den nyanlända. Man behövde också en lärare med utbildning inom SVA, svenska som andraspråk. **Sofia Pettersson** har den kompetensen och arbetade redan på skolan när det nya uppdraget kom.

– Sofia kom och knackade på dörren och sade att hon gärna ville jobba med de nyanlända, så det löste sig på ett bra sätt, berättar Jenny Linde.

Det kom sammanlagt 20 elever under vårterminen, alla med arabiska som modersmål. På skolan har man gjort en handlingsplan som redan hunnit revideras.

– Vi är vana vid förändringar här på Harvestadsskolan och kunde skapa den här organisationen på några veckor. Vi är fortfarande mitt i processen att få det att fungera så bra som möjligt, men så här långt är vi nöjda, säger Jenny.

En grundtanke i arbetet med de nyanlända är att om föräldrarna är trygga så är barnen trygga. Här har Sahar Alsabbah en viktig roll.

– Föräldrarna har många frågor och de kan ringa mig när som helst, säger hon.

Ibland kan det handla om att föräldrarna behöver hjälp att fylla i en blankett. Andra gånger rör det större frågor som har med olika kulturer att göra.

– När ramadan närmade sig var många

– **När jag pratar med föräldrarna** så är jag tydlig men samtidigt lyhörd för våra elevers kulturer. Vi är måna om att hitta bra vägar att mötas, säger **Sahar Alsabbah**.

på skolan oroliga för att barnen skulle behöva fasta. Jag kontaktade föräldrarna och förklarade att det är viktigt att barnen orkar med skoldagarna, det fungerar inte om de inte äter. Alla föräldrar lyssnade på mig och beslöt att barnen inte skulle fasta, berättar Sahar.

– När jag pratar med föräldrarna så är jag tydlig: De har själva valt att komma till Sverige och då måste de lära känna de svenska traditionerna och följa våra regler. Men samtidigt är vi lyhörda för våra nya elevers kulturer och är måna om att hitta bra vägar att mötas och förstå varandra, fortsätter hon.

När barnen kom till Harvestadsskolan hade de med sig en kartläggning som gjorts på Adjunkten. Där fanns information om

deras språkkunskaper, vilket gjorde Sofia Petterssons arbete lättare. Nu är barnen indelade i grupper efter sina kunskaper i svenska. De träffar Sofia en eller två gånger per dag.

– Hos mig får de grunden i svenska, som till exempel meningsbyggnad. I klassrummet förklarar läraren svåra ord, men när de är i en liten grupp kan de fråga även om enkla ord, säger Sofia Pettersson.

Katrina går i femman och är redan så bra på svenska att hon läser böckerna om Lasse-maja hemma. Hon har varit i Sverige i ett och ett halvt år och gick i skolan i Oskarshamn innan familjen flyttade till Linköping. På lektionerna har hon en Ipad med en översättningsapp som hjälper hen-

ne att snabbt översätta ord hon inte förstår.

– Men i SO och NO finns det ibland svåra ord som Sahar hjälper mig med, säger hon.

Hennes klasskompis Alvin tycker det är roligt att få vänner från andra länder.

– Jag blev förvånad när de kom, de kunde mera svenska än jag trodde. Nu lär de mig lite arabiska, det är kul.

Jenny Linde tycker att de nya eleverna tillför skolan mycket.

– Vår skola ligger i ett område som är ganska homogent. Därför är det en tillgång att få in elever som har med sig en annan kultur och ett annat språk. Det skapar nyfikna elever, säger hon.

Text: Johan Sievers
Foto: Lennart Lundwall

Att inkludera alla barn
i flerspråkighet är ett förhållnings-
sätt som ska vara naturligt.

Anna Örtlund Frimodig

PROCESSTÖDJARE

Ett lyft för barnens språkutveckling i förskolan

Förskolans processtödjare kartlägger nyanlända barns språkkunskaper och handleder pedagogerna i deras arbete med flerspråkiga barn. Efter ett år har de redan gjort stort avtryck i förskolornas verksamhet.

Det är förmiddag på förskolan Ljuspunkten och på avdelning gul sitter sju barn samlade kring en lärplatta. De har sitt ursprung i olika delar av världen och har arabiska, somaliska, syrianska och assyriska som modersmål. Tillsammans med pedagogerna kommer de överens om vilken sång de ska sjunga och med hjälp av QR-koder är det lätt att välja språk.

Så sjunger de *Imse Vimse spindel* på arabiska, somaliska och svenska. Oavsett

språk så vet alla hur man gör med fingrarna när Imse klättrar uppför tråden.

– Alla barn ska höra sitt hemspråk i förskolan varje dag. Det gör att de känner sig bekräftade, säger förskollärare **Hanna Englund**.

– Förskolan ska förbereda barnen för ett internationellt samhälle, så flerspråkigheten är något som gagnar alla. Barnen blir vana vid att det finns många språk och att de låter olika, fortsätter hon.

För några år sedan fick Linköpings kommun kritik av Skolinspektionen för att modersmålsstödet i förskolan i för stor utsträckning bestod av riktade insatser. Stödet gav inte förväntat resultat. Det ledde till att barn- och ungdomsnämnden fattade beslut om att införa en ny organisation med ett förändrat uppdrag.

Man ville utveckla nya arbetssätt där alla barn inkluderades i flerspråkigheten. Grundtanken är att flerspråkighet är en

Processtödjarna har två huvuduppgifter: Att kartlägga de nyanlända barnen och att handleda pedagogerna i arbetet med flerspråkighet.

▶ tillgång. Forskning visar att om man utvecklar sitt modersmål så är det lättare att även utveckla sina kunskaper i svenska. Det är en styrka att ha lärt sig två språk parallellt under uppväxten.

För ett år sedan började åtta processtödjare och två utvecklingsledare arbeta med det nya uppdraget.

– Första året har varit spännande. Vi har börjat från noll med något som inte gjorts förut, berättar processtödjare **Anna Örtlund Frimodig**.

Processtödjarna har två huvuduppgifter. Den ena är att göra kartläggningar av nyanlända barn som varit i Sverige kortare tid än fyra år. I kartläggningen försöker man få fram så mycket information som möjligt om barnets språkutveckling och bakgrund. Informationen går vidare till förskolan så att de kan ge ett så bra mottagande som möjligt.

– Kartläggningen går lite djupare än ett vanligt inskolningssamtal. Då kan man till exempel få veta att ett barn är väldigt rädd för flygplan, så att pedagogerna kan vara uppmärksamma på det när de är ute, säger Anna Örtlund Frimodig.

Den andra uppgiften är att handleda pedagogerna i arbetet med flerspråkighet i barngruppen.

– Jag fungerar som ett bollplank och kommer med tips om hur man kan arbeta. Det kan till exempel handla om hur man använder QR-koder. Det är ett jättebra hjälpmedel som barnen snabbt lär sig hantera, fortsätter Anna Örtlund Frimodig som handleder personal på drygt 30 förskolor.

– Det här arbetssättet ska inte vara en grej till som man måste klara av. Att inkludera alla barn i flerspråkighet är ett förhållningssätt som ska vara en naturlig del av den dagliga verksamheten.

Processtödjarna är knutna till de familjecentraler som finns i kommunen. En viktig del av uppdraget är att se till att arbetet med flerspråkighet är likvärdigt i alla förskolor. Utvecklingsledarna

har i uppdrag att, bland annat, anordna vidareutbildning och workshops för pedagogerna.

Ranka Antunovic, förskollärare på Ljuspunkten, är mycket positiv.

– Vi har stor nytta av Anna som är processtödjare. Vi har fått fortbildningar och får stöd för att kunna utveckla arbetet, säger hon.

– Vi samtalar med föräldrarna kring barnens intresse och erfarenheter i hemmet. Det kan till exempel handla om vad barnen läser med familjen. Föräldrarna är glada att kunna hjälpa till och berätta om sitt språk och sin kultur. Detta är något vi använder oss av för att vidareutveckla verksamheten och stimulera barnens språkutveckling. Föräldrarna lär oss även hur vissa ord uttalas.

– Barnen skrattar åt oss när vi uttalar ord fel. Men det är bra, det gör dem medvetna om att vi talar olika språk i förskolan, och att vi alla arbetar med att utveckla språken, säger Ranka Antunovic.

Text: Johan Sievers
Foto: Lennart Lundwall

Malin Westlund
rektor, Vallastadens skola

”En skola att längta till”

Nyöppnat i Vallastaden med lockande närhet till universitetet

Vallastadens skola är så ny att det ännu inte finns möbler i alla lokaler. Men höstterminen är redan i full gång och rektor Malin Westlund är förväntansfull.

– **V**i har alla möjligheter att bygga den skola vi vill! ”En skola att längta till”. Det har varit ledorden under byggnationen av Vallastadens skola, som just har fyllts med sin första elevkull.

– Det är härligt att äntligen vara igång. Nu börjar det! säger **Malin Westlund**.

Skolan ligger mitt i den nya stadsdelen Vallastaden, som har byggts med en vision om ett bättre samhälle. Skolan är planerad efter samma tanke, vilket bland annat märks på dess aktiva strävan mot inkludering.

– Det är en fantastisk byggnad och den härliga utomhusmiljön är välplanerad och tillgänglig för alla. Den har en stor variation och är inspirerande att leka i.

Utöver att vara en grundskola med årskurserna 1-6, förskoleklass och fritidshem har även särskolan samlat en stor del av sin verksamhet här. Det var mycket det som lockade Malin att söka sig hit.

– Skolan är byggd för samarbete och eleverna kommer, oavsett behov, att blandas. Genom gemensamma studie-

dagar, utvecklingsprojekt och elevhälsoteam kommer även personalen att verka som en sammanhållande länk.

Skolan kommer även att ha ett nära samarbete med universitetet. Bland annat genom att ta emot lärarstudenter på ett närmare och djupare sätt än vad som tidigare skett genom VFU. En föreläsningssal finns på skolan och det kan även finnas möjlighet för skolans pedagoger att göra inspel på LiU och påverka lärarutbildningen. Dessutom har Didaktikcenter flyttat in i byggnaden.

– Ska vi få de lärare vi vill ha i framtiden är det jätteviktigt att vi har inblick i varandras verksamheter och jobbar tillsammans. Detta är början på något som vi hoppas ska gynna skolor i hela kommunen.

En annan fördel med att vara en ny skola är att det lätt att leva upp till läroplanens nya digitaliseringskrav.

– Vi är inte fångade i något gammalt och kan skaffa rätt hjälpmedel från början.

Bland annat kommer skolan att utrustas med en fun table och en 3D-skrivare.

– Vi sätter själva vår prägel på skolan och har alla möjligheter att bygga vad vi vill ha. En skola som på riktigt jobbar med inkludering.

Text: Zandra Erikshed Foto: Lennart Lundwall

FAMILJEKLASS

Föräldrar,

Hawjen i trean, Benjamin i tvåan och David i fyran går i familjeklass på Slestadsskolan. Det gör deras föräldrar också. Lärorik träffade dem i slutet av vårterminen.

Hur gör ni när barnen ska gå och lägga sig? Socialsekreteraren **Jessica Strömberg** ställer frågan till föräldrarna **Linda Karlsson** och **Farijal Hasso**. Dagens tema är sömn och kvällsrutiner. Det finns mycket att diskutera, och stämningen är god.

Detta är föräldrarnas egen del av förmiddagen. Innan dess var de med i

klassrummet och arbetade ihop med barnen, sina egna och andras. Där gjorde de även en skattning av elevernas prestationer utifrån uppsatta mål.

Medan föräldrarna pratar med Jessica är eleverna i klassrummet. De gör olika övningar tillsammans med specialpedagogerna **Fredrik Eckerud** och **Emma Lönn**. Han arbetar på skolan och hon i resursteamet, som samarbetar

med Slestadsskolan i familjeklassen. Även resurspedagogen **Kentth Krantz** är med.

Just nu övar eleverna på samtal. Det blir frågor och svar. Den som har ordet ska sitta på stolen.

– Benjamin, vilket är ditt favoritlag i fotboll?

– Barcelona. Hur gammal är du?

– 45 år. Emma, hur känns det att fylla år idag?

– Bra. Mitt barn klev ur en kartong som en present till mig i morse! David, hur känns det att vara med i familjeklassen?

barn och pedagoger i lovande samarbete

” Metoden bygger på att det är föräldern som är expert på sitt barn. Målet är att barnet ska utnyttja hela sin potential.

– Det känns bra. Fredrik, vad ska du ha till mat idag?

Snart blir det fika. Då kommer föräldrarna och Jessica till klassrummet. Men först hinner Fredrik Eckerud berätta om familjeklassen och idéerna bakom den.

Det var Fredrik och resursteamet som tog familjeklassen till Linköping.

– Det här arbetssättet lämpar sig egentligen för alla elever som inte utnyttjar sin fulla potential. Det gäller pojkar (mest) som inte finner sig till rätta i strukturer – de är de typiska familjeklasseleverna – men också de tysta flickorna, som håller tillbaka sina förmågor.

– Vi hoppas att de ordinarie lärarna ska upptäcka vilka elever som kan ha glädje av att vara med.

När tanken på att starta familjeklass i Linköping väcktes åkte Fredrik Eckerud och Kenthh Krantz tillsammans med

resursteamet till Helsingör och gick metodutbildningen där. Familjeklass är från början ett brittiskt koncept, som spridits till Danmark och därifrån till Sverige.

Metoden bygger på att det är föräldern som är expert på sitt barn. Det gemensamma målet för föräldrar och skola är att barnet ska få hjälp att lära sig att ta ansvar för sitt beteende och utvecklas så att det kan utnyttja sin fulla potential i skolan.

I Linköping bedrivs familjeklass tillsammans med resursteamet, som är ett samarbete mellan utbildningsförvaltningen och Råd&Stöd.

Vid fikat går alla igenom resultaten från morgonen. Här kommenterar Linda vad Hawjen presterat, medan hans mamma Fariäl tittar på Benjamins. De ”byter barn”, helt enkelt. Men de bedömer även sina egna barn. Den här gången har det gått rätt bra. Både när det gäller skoluppgifter och beteende.

– Hawjen har varit exemplarisk, säger Linda.

Föräldrarna är alltså med på arbetstid. Hur får de ledigt?

– Det är inga större problem, berättar Fredrik. Arbetsgivarna är för det mesta förstående. Resursteamet har tagit fram information som föräldrar kan visa på jobbet.

Linda, som just nu är föräldraledig, är mycket nöjd med familjeklassen. Benjamins framsteg har fått henne att även föreslå att storebror David ska vara med.

– Numera får vi färre klagosamtal från skolan. När man får mail om att det går så mycket bättre, då blir man glad.

Fariäl säger att hennes pojke har svårt att koncentrera sig, men att hon nu har lättare att stödja honom.

Resursteamet är en viktig del i familjeklassen. **Ingrid Karlsson**, socialsekreterare, säger att det gäller att sitta på händerna.

– Det blir ofta så i vår värld att vi ordnar för mycket, men här ska föräldrarna styra sin skuta och skolan sin.

Text: Bulle Davidsson
Foto: Lennart Lundwall

FULL KOLL Om familjeklass verksamhet

Familjeklass finns i Linköping sedan vårterminen 2017. Verksamheten pågår en förmiddag i veckan i tolv veckor. Varje gång inleds med en morgonrunda och avslutas med reflektion. Däremellan sker skolarbete, samarbetsövningar och föräldragrupp. www.linkoping.se, sök på familjeklass.

Gästtipsare: Ann-Katrin Swärd doktor i specialpedagogik

På vetenskaplig grund?

Arbetet med elevers läs- och skrivsvårigheter – en undran

Den pedagogiska verksamheten i skolan och förskolan ska vila på vetenskaplig grund, men är det arbetssätt och läsmaterial som lärarna använder verkligen vetenskapligt förankrat? Det undrar Ann-Katrin Swärd, som forskar om läs- och skrivundervisning med inriktning på specialpedagogik. Här delar hon med sig av sina funderingar.

Att kunna läsa och skriva, är en av de viktigaste kompetenser som lärare har att lära ut. Det gäller oberoende av skolform, det vill säga oavsett om lärarna arbetar i grundskola eller grundsärskola. Om detta behövs kunskap.

Läs- och skrivsvårigheter kan bero på många olika saker. En del kanske läser för lite hemma, eller så läser de vuxna inte högt för sina barn så ofta längre. En del elever har svårt med avkodning, en del med den kognitiva förmågan och andra behöver arbeta med att utöka sitt ordförråd. När det gäller att lära sig läsa så handlar det om två delar, dels att kunna avkoda orden, dels att förstå vad de betyder. Elever med ett annat modersmål än svenska har inte alltid det svenska ordförrådet som krävs för att klara skolspråket och läsförståelsen.

Hur upptäcker lärare att det handlar om specifika svårigheter och att det inte är ordförrådet som är för litet? Ibland hör jag lärare säga att någon har ett "dåligt ordförråd", men så är det ju inte. Du kan ha ett för litet ordförråd och det kan man arbeta med. Dåligt innebär en värdering, som att elevens ord skulle vara sämre.

Specifika lässvårigheter, dyslexi, finns hos mellan fem och sju procent av eleverna. Dysgrafi, som är det motsvarande namnet på skrivsvårigheter, finns också hos fem till sju procent av skolbarnen. När vi pratar om läs- och skrivsvårigheter, så pratar vi egentligen bara om lässvårigheter. Vi använder "läs- och skriv"

” Vad är det som gör att vissa lärare alltid lyckas lära barn att läsa och skriva?

som ett begrepp, men att läsa är en process och att skriva är en annan process.

Det heter numera att skolan och förskolan ska vila på vetenskaplig grund, men är det arbetssätt och läsmaterial som lärarna använder vetenskapligt grundat? Modeller såsom Bornholmsmaterialet, som vägleder hur vi ska arbeta med språkutveckling i förskolan till exempel, vad vilar det i för teori? Köper skolan bara in materialet från förlagen eller läser man faktiskt handledningen också?

I Sverige upptäcker vi läs- och skrivsvårigheter väldigt sent, till skillnad från i Finland där stöd tidigt sätts in och fortlöper så det länge det behövs. Vi har ett annat sätt att förhålla oss till stödet. Här är det lite fullt att gå ifrån, stöd ska ges inne i klassrummet. I styrdokumentet står att stöd i första hand ska ges inom klassens ram men det gäller för lärare att bedöma hur, var och när bästa stöd kan ges utifrån barnets behov. För en del passar det kanske bättre att gå ifrån en halvtimme och träna läsning och skrivande? Särskilt om det är stökigt i klassrummet. Helst ska stöd ges ca 20 min per dag och inte som så ofta någon enstaka gång i veckan.

På lärarutbildningen får blivande lärare alldeles för lite med sig av hur de ska upptäcka elever med läs- och skrivsvårigheter och hur de kan hantera det. Lärarstudenterna gör dessutom så lite praktik att de kanske inte får se hur lärare arbetar för att stödja elever som har läs- och skrivsvårigheter när de är ute i skolorna.

Det finns mycket forskning gjort kring läsprocessen – den forskningen är ju mångårig. Men vad är det som gör att vissa lärare alltid lyckas lära barn att läsa och skriva? Beror det på materialet? När det inte lyckas, är det då på grund av okunskap eller att lärare inte följer upp varje elev?

Jag vägrar säga att lärare är dåliga, vi har väldigt många lärare med god kompetens. Men även bland dessa finns en del som inte får med alla barn på spåret. När det gäller forskning inom området finns det en hel del, både internationella och nationella studier som visar hur läs- och skrivprocessen går till. Det finns också en del arbetssätt som är granskade och vilar på vetenskaplig grund t ex "Wittingmetoden" (Swärd, 2008), "Konsensusrapporten" (Myrberg, 2003) och »Läsförståelse genom strukturerade textsamtal« (Lundberg och Reichenberg, 2011) om hur lärare kan arbeta med läsförståelse. Vetenskaplig grund finns således både när det gäller den tekniska delen av läsande, dvs avkodning men också den innehållsliga delen, dvs läsförståelse.

Berättat för
Christel Valsinger

För en del passar det kanske bättre att gå ifrån en halvtimme och träna läsning och skrivande?

MERSMAK Om läs- och skrivsvårigheter

Swärd, A-K (2008). *Att säkerställa skriftspråklig-
het genom medveten arrangering*. Wittingme-
todens tillämpning i några olika kontexter (dok-
torsavhandling) Swärd, A-K&Karlsson, A. (2017) Ett
skrivutvecklande arbetssätt – att skriva med lust
och glädje. (Lund: Studentlitteratur)

FULL KOLL Om Ann-Katrin Swärd

Ann-Katrin Swärd är doktor i specialpedago-
gik med fokus i läs- och skrivforskning och åter-
finns vid institutionen för pedagogik och speci-
alpedagogik på Göteborgs Universitet. Hon har
arbetat som lärare och speciallärare i mer än 30 år
i såväl förskola och grundskola som grundsärsko-
la och gymnasium och hennes doktorsavhand-
ling handlar om hur skickliga lärare arbetar med
läs- och skrivundervisning i olika kontexter.

FÖRSÖKSBALLONGEN

Foto: Llu arkiv

Fritidshemsbiennalen i Norrköping!

Den 23-24 oktober är det dags för Fritidshemsbiennalen i Norrköping! Två välfyllda dagar med utställningar, intressanta föreläsningar och workshops.

Pågående utvecklingsarbete och spännande arbetssätt beskrivs av verksamma pedagoger på fritidshem, bla Edugaming,

att vara förstelärare i fritidshem och hur elevers perspektiv kan utgöra utgångspunkt för att utveckla leken på fritidshem.

Arrangör är Linköpings universitet i samarbete med Norrköpings kommun och Linköpings kommun.

Lärande för hållbar utveckling

Välkommen till nationell konferens den 14-15 november i Linköping! *Lust och engagemang – utbildning för en hållbar framtid*. Konferensen har fokus på lärande för hållbar utveckling och Agenda 2030. Den riktar sig till både pedagoger/lärare och skolledare inom förskola, grundskola och gymnasium.

Konferensen är kostnadsfri förutom middagen på kvällen den 14 november som faktureras 300 kr. Anmäl er så snart som möjligt, platserna är begränsade! Program, anmälningslänk mm hittar ni på www.linkoping.se/LHU.

NTA Lkpg firar 20 spännande år

1997 var Linköpings kommun den första kommunen i Sverige att delta i NTA, Naturvetenskap och teknik för alla. Nu, 20 år senare, är 132 kommuner och flera fristående skolor med i den ekonomiska föreningen NTA Skolutveckling.

Under dessa år har konceptet utvecklats kontinuerligt och ger stöd på olika nivåer. Lärares professionella lärande, utveckling av undervisning och elevers och barns lärande är i fokus.

I år, i Linköping, är det ca 7600

NATURVETENSKAP
OCH TEKNIK FÖR ALLA

elever i grundskolan och ca 2000 barn i förskolan som arbetar med något NTA-tema.

linkoping.se/nta20

Goda exempel på intern insyn i grundskola

Tillitsdelegationen är en kommitté utsedd av regeringen. Kommittén analyserar ett antal projekt och verksamheter för att ge förslag hur styrning i offentlig sektor kan utvecklas för att balansera behovet av kontroll med förtroende för medarbetares kunskap och erfarenhet. En av

de verksamheter som studeras är Intern Insyn Grundskola i Linköping. Ambitionen är att peka ut goda exempel och identifiera framgångsfaktorer för utveckling av en mer tillitsbaserad styrning i hela styrkedjan med fokus på kommuner och landsting.

På gång!

LÄRORIKA EVENEMANG HÖSTEN 2017

25-26 sept Stora kliv – Nyanländas lärande och stora kliv mot ett nytt liv. Nationell konferens Konsert & Kongress Linköping

5 okt – ScenGalej, Utbudsdag med dans, musik och teater, för förskola, grundskola, sarskola och gymnasium. Hallarna i Norrköping

8-10 okt Skolkuratordagarna – Nationell konferens – Från psykisk ohälsa till hälsa Konsert & Kongress Linköping

16 okt/14 nov Njutarbete – Föreläsning med Olof Röhlander för förskolepersonal. Konsert & Kongress Linköping

18 okt – NTA 20 årsjubilerar i Sverige. Vallastadens skola Linköping

23-24 okt - Fritidshemsbiennalen. Nationell konferens i Louis DeGeer Norrköping

11 nov – Gymnasiemässan i Linköping. Konsert & Kongress Linköping

14-15 nov LHU konferens Nationell konferens, Kårhuset Kollektivet, Linköping

16 nov Headsup – Internationell konferens om Skolledarens professionella lärande – Vallastadens skola Linköping

Linköping
Där idéer blir verklighet